

quid deditur. unius sanus

sanus. leonide de pederam. vas

condit aquila. **L**ae foma bestia

is qua sapientia. puerilis notitia

materialis her est unpolino. **L**ur

ficantur. sanum. plem. us

Leu. m. h. h. s. d. d. m. m. m.

de de seim. h. h. s. d. d. m. m.

unus. h. h. s. d. d. m. m. **L**ur

pe mercedis et coram

Register dieses Buchs.

1. Bekantnis von der freyen Verknüpfung beider Naturen in Christo v. Titelm. Heshusij.
2. Bekantnis vom 6. Abendmahl Christi. Heshusij.
3. Brief von dem Collegio der zu Gnadenburg versambelten Theologen von dem Vbi quist
Vobis Christus Item iudicium Heshusij
4. Brief von den neuen Amblingiten
5. Widerlegung des Dymkarts, namentlich zu Leipzig wider die Anhaltischen Theologen
Brief von den neuen Amblingiten
6. Antwort auf etliche frugsteltliche fragen Titelm. Heshusij et c. davon ja Titelm.
7. Extract oder anhang aus einem christlichen Dombrief und warnung v. Heshusij (im hies. j. 1717)
8. Warnung und Vermanung der von Zerbst an v. Selneccern
9. Kurzer geistliche Antwort auf die Anhaltischen Theologen Warnung und Vermanung
10. Selneccerns Kurzer abtunung der samlischen Antwort der Zerbstischen Theologen
11. Auf die Anhaltischen Theologen wider v. Chemnitz und Selner.
12. Bericht von M. Weiff Ambling und sein anhang wider die Anhaltischen Theologen
13. Joh. curpi hieser erklärung über 3 frugm, welche Hüben erzeigt hat.
14. Disputatio de persona Christi Pfaffradij
15. Disputatio. 1. de officio prophethico Christi. Berckelmannij
16. Historia passionis et resurrectionis p. Justum Grossart
17. Enchiridion Catecheticon Cuppij
18. De incarnatione Verbi disputatio per Clearium
19. Disputatio 3. de peccato originis. Hoffmannij
20. Propositiones de Baptismo Heshusij
21. Disputatio de ecclesia Dei Boetij

19.
II. DISPUTATIO

DE INCARNATIONE VER-

bi, quæ est ἐλεγκτικὴ aduersus Anabaptistas.

QVA MENNONIS ET D. P. CARNEM

CHRISTI NON EX MARIA VIRGINE,

*sed ex substantia τῆς λόγος ortam, asseueranti-
um, præstigia refutantur.*

IN QVA

PRÆSIDE IOHANNES OLEARIO D.

S. THEOL. & HEB. LING. PROFESSORE

in illustri Acad. IVLIA, Respondebit M.

PAVLVS MVSAEVS.

29. Iunij mane hora 6.

HELMSTADII

EXCVDEBAT IACOBVS LVCIVS.

Anno M. D. LXXXI.

10.
II. DISPUTATIO

DE INCARNATIONE VERO

QVA MENNONIS ET D. P. CARNEM
CHRISTI NON EX MARIA VIRGINE

IN QVA
PRESIDE JOHANNES OLEARIO D.
& THEOL. & MED. LING. PROFESSOR

HELMSTADII
EXCVDERAT IACOBS LINGENS
ANNO M. D. LXXXI

II. DISPUTATIO.
DE INCARNATIONE VERBI
aduersus Anabaptistas.

I.

Vm Apostolus 2. Timoth. 2. iubet stultas & indoctas quaestiones reijcere: eò quod pugnas pariant: à quibus seruum domini deceat alienum esse: qui placidus erga omnes, aptus ad docendum, & tolerans malorum esse debeat.

2. Et tamen cum mansuetudine velit erudiri dissentientes: si quando det illis Deus resipiscentiam, ad veritatis agnitionem, ut errorum veterno excusso euigilent, & ex Diaboli laqueis euadant:

3. Primum constituit discrimen inter controuersias Ecclesiasticas: quod aliae sint necessariae, aliae superuacanae.

4. Ac superuacaneas quidem diligenter vitari iubet: quia nihil nisi subuersionem audientium pariant, & innumeris peccatis occasionem praebent: quas appellat propterea λογυμαχίας & βεβήλας κενόφρονίας.

5. Deinde in necessarijs Ecclesiae Doctore diligenter elaborandum docet: ut non solum veritati contrarias opiniones euertat, ac hominibus eripiat: sed etiam in dissentientibus refutandis suorum affectuum acerbitatem reprimat.

6. Postremo rationem subiicit, ab illorum miserabili conditione sumtam, qui errant in fundamento: quod videlicet captiui teneantur Satanae laqueis, ut ad voluntatem ipsius ruant, quocumq; tyrannus ille tenebrarum impulerit.

7. Quis autem miserorum eiusmodi hominum calamitate non afficiatur, ut leniter & moderate cum ijs putet agendum: qui alioqui sunt infelicissimi: & hoc infeliciores quod arumnas suas non vident, neq; sentiunt?

8. Non enim externa scelera tantum, ut homicida, stupra, furta, periuria,

periuria, sunt mortifera peccata: quæ Spiritum sanctum excutiunt, & Diabolica potestate nos subijciunt: sed etiam hæreses, sectæ, & errores cum fundamento pugnantes, pariter sunt exitio Gal. 5.

9. Quantumuis enim profani homines non credant, tantum esse periculi, si quis opinionum suarum intemperie hunc vel illum fidei articulum violet: aliud tamen est Spiritus sancti iudicium: qui iudex omnium actionum est incorruptissimus.

10. Quare ut futiles controuersia, & crudeles λογμαζίας merito coercendæ: quiq; de lana caprina rixantur, benèq; constitutarum Ecclesiarum pacem conturbant, ceu impudentes canes, qui innocentes etiam allatrant, mordentq;, compescendi sunt.

11. Qualis erat Victoris Episcopi Romani contra orientales Ecclesias rixa de Paschatis celebratione: cucurbitaria seditio in Africa de translatione vocis Heb. וִיפֶפֶת aliq; similes permulta disputationes.

12. Sic necessaria certamina studiosè sunt ab ijs cognoscenda, qui aliquando docendi munus obibunt: & ut ὀχλομάχια illa, quibus extollit se curiositas hominum aduersus scientiam Dei, armis verbi diuini euerti possint, opera danda 2. Cor. 10.

13. Atqui error Anabaptistarum, qui contra scripturam ex scriptura probare contendunt, cœlitus allatam esse carnem Messia, vel ex Verbi substantia ortam: non ex Maria virgine assumtam: talis est, ut fundamenta articulorum fidei labefactet: sicuti disputatione superiore docuimus.

14. Etsi itaq; missos facere possemus homines fanaticos, ut qui non solum vniuersæ antiquitati contradicunt, & Valentinianorum, Marcionitarum, Manicheorum hæreses, ante 1200. annos refutatas, rectoq; Ecclesie Iudicio damnatas, ab inferis reuocant.

15. Verumetiam Augustanæ Confessionis & Orthodoxæ nostræ Concordiæ semper hostes fuerunt: in quarum utraq; etiam errores illorum plurimi expresse damnantur.

16. Tamen quia multi passim præstigijs illorum fascinantur: ac ne scripturam sibi contrariam aut Lesbia regulæ instar esse, cum Pontificijs

Pontificij's calumniatur quis aut opinetur: & ut ἀληγοφορία nostra tanto firmiter sit, ex precepto Pauli Rom. 14. Vnusquisq; de sententia sua plene certus sit.

17. Deinceps illorum argumenta, sicut à Mennone contra Micronium & Io. Lasco sparsim in libris excusis, quos Anabaptistæ religiose lectitant, proponuntur: examinabimus et Dei beneficio breuiter refellemus.

18. Vehementer autem orthodoxos in sententia confirmabit: quod Mennonistæ similem spiritum vertiginis produnt, atq; is est, qui in Calvinistis, alijsq; impostoribus conspicitur.

19. Quandoquidem pari audacia, primum Tropos suos fanaticos ex Iudicio rationis duntaxat sumtos, à scripturae verbis & sensu alienos, in manifestissima S. S. oracula: quæ de proposito mysterio propriè loquuntur, important: deinde eiusmodi dicta, quæ præcipue non agunt de Incarnatione verbi, undecunq; conquirunt. Postremo quadrigas absurditatum ad obruendam veritatis lucem conuehant.

20. Id vero neutiquam est Analogon fidei, ut Rom. 12. Paulus ab interprete requirit: neq; congruit ei simplicitati, quæ est in Christo Iesu. 2. Cor. 11.

21. Sed est Serpentina calliditas, qualis describitur Gen. 3. Est Antithesis ψευδωνύμια γνώσεως: quam qui sectantur, à fidei scopo aberrant. 1. Timoth. 6.

22. Admodum vero copiosi & ingeniosi student videri in cumulandis inconuenientibus seu absurdis, quæ ex nostrarum Ecclesiarum sententia in speciem deducuntur: ut nostrarum Confessionem falsitatis insimulent: quandoquidem ex Verbo nil nisi verum.

23. At ista ratio si probanda foret in Ecclesia: nullus omnino fidei articulus, qui non eodem artificio facile labefactaretur, extaret: Cum humana sapientia passim obganniat illud Ioh. 6. Durus est hic sermo, quis potest eum audire?

24. Sed ut absurdorum collectanea postremo loco reseruemus: primum dicta scripturae, quæ impijs glossis deprauant: in quibus sue

sententia firmamenta ponunt, considerabimus. Deinde probationes nostras ab illorum corruptelis & cauillis liberabimus: quo factò, absurditatum seu inconuenientium nullitas per se facile patebit.

25. Primum in illo dictò, Verbum Caro factum est, mirificè triumphant; idq, non aliter quàm quod Verbum æternum Patris in carnem in utero Virginis mutatum sit, exponunt: ut ex ipsa infinita, incomprehensibili, inuisibili Maestate & diuinitate, nata sit finita, visibilis, palpabilis, & mortalis natura: quæ etiam vere postea mortua sit, ac resuscitata.

26. Hoc glossema tanta cum impietate coniunctum est, ut similem Apollinaris errorem idcirco Nazianzenus merito dixerit $\nu\alpha\sigma\sigma\alpha\iota\ \epsilon\iota\ \rho\epsilon\tau\iota\kappa\eta\ \nu\epsilon\alpha\iota\iota\alpha\ \pi\alpha\rho\epsilon\rho\chi\epsilon\delta\alpha\iota$; quia pariter & diuinam & humanam Christi naturam tollit.

27. Respondemus autem: Cum pluribus modis dicatur quippiam aliud fieri: hanc quoque $\sigma\upsilon\gamma\rho\epsilon\upsilon\sigma\iota\alpha$ factam esse non mutatione diuinitatis in Maria: sed assumptione Carnis ex Maria in unitatem persone.

28. Idq, probamus, Primum ex Analogia fidei & collatione dictorum, quæ propriè Mysterion hoc exponunt, de quibus superiore disputatione iam audiuius. Deinde inductione locorum scripture complurium: ubi, fieri, nec potest, nec debet accipi pro Mutari.

29. Cum igitur instat aduersarius, Fieri significat fieri: assumere significat assumere: nec usquam reperitur aliterum pro altero positum, ut Luc. 3. factus est Iesus annorum duodecim. Gal. 3. Factus maledictum. Iob. 2. Aqua facta est vinum. Gen. 19. Vxor Lothi facta est statua salis.

30. Nos contra verè asserimus, vniuersalem hanc, multis instans posse redargui falsitatis. nam his locis Gen. 2. Factus est Adam in spiritum viuentem: 1. Corinth. 15. Primus homo factus est in animam viuentem: Secundus Adam in spiritum viuificantem. Ps. 104. Heb. 1. Qui facis Angelos tuos spiritus & ministros ignem flammam.

flammanem, (ut reliquos iam silentio prateriam) contrarium e-
uincitur.

31. Quemadmodum erim Adam non mutatus est in spiritum vel
animam, postquam inspirasset Deus in faciem eius spiraculum vi-
tae: sed retinuit corpus terrenum, adeoque terra mansit: id vero quod
non habuit, scilicet animam viuentem, assumpsit: & ut Angeli non
mutantur in flammam ignis: sed visibilem eiusmodi formam ali-
quando assumunt.

32. Sic filius Dei incarnatus, mansit quod fuit: scilicet Infinitus,
prepotens, inuisibilis Deus: & quod non habuerat, assumpsit: Cor-
pus nimirum, animamque rationalem: iuxta versiculi sententiam,
Sum quod eram, nec eram quod sum, nunc dicor virumque.

33. Ne quis autem excipiat: Dissimilitudinem in exemplis esse,
propter additamentum prepositionis, In: sciendum est, indifferen-
ter in eodem genere praedicationis, hanc vel adijci vel omitti: siue
motus à non esse ad esse: siue à simplici ad duplex, aut etiam acci-
dentarium esse, denotetur: ut Gen. 1. 32. Exod. 4. 7. Psal. 73. &
alibi videre licet.

34. Videamus autem deinceps causam, cur Euangelista sic loqui
voluerit: & quid illa Phrasis nos docere debeat. Non enim dixit,
quod carnem prius formatam assumeret λόγος: sed quod verbum
factum sit ille ipse homo: ut contra Nestorij assistentiam nos pra-
muniret: personaeque separationem excluderet.

35. Neque dixit simpliciter, Verbum factum est homo, sed caro po-
tius: ad exprimendam admirandi mysterij emphasin. Anima si-
quidem, ut ait Theophylactus, quia & ipsa spiritus est, cognatio-
nem quandam habet cum Deo: quoniam igitur caro à diuina na-
tura alienior est: Volens significare, Euangelista immensam Dei
misericordiam, carnis meminit, ut ineffabilem eius benignita-
tem obstupescamus, quod propter nostram salutem alienum à
natura sua, & omnibus modis peregrinum, carnem dico, assum-
serit.

36. Ne vero importunius contra mentem Spiritus sancti locutio-
nem

nem istam quis urgeret: adiecit ea, quae testimonium nostra sententiae contra Marcionitas & Anabaptistas perhibeant: Cum ait, Et habitavit in nobis: & vidimus gloriam eius &c. Nam ut excludat errorem eorum, qui unam naturam duntaxat in Christo constituunt: perspicue discernit inter nostram & Verbi naturam inhabitantem in nobis.

37. Ut enim alterius naturae scimus esse tabernaculum: alterius, eum qui inhabitat illud: alterius τὴν οἰκίαν τῆς σκηνῆς 2. Cor. 5. vel τὸ σκηνώμα, in quo sumus 2. Pet. 1. alterius, animam quae dum est in corpore, peregrinatur à Domino. Ita & λογῶν in nobis habitare dicitur, hoc est in nostra natura, & alterius est natura, quam sit nostra.

38. Obijciunt praeterea locum, 1. Cor. 15. Primus homo de terra terrestris: Secundus homo de caelo caelestis. Item Ioh. 6. Ego sum panis vitae qui de caelo descendit Ioh. 3. Nemo ascendit in caelum, nisi qui descendit, Filius hominis qui est in caelo.

39. Ex his & similibus ita concludunt. Si Christus de caelo descendit: si caelestis, spiritualis, & è supernis est: falso ex Maria conceptus, terrestris & Adamicus docetur. Atqui primum: ergo & postremum.

40. Maiorem negamus: quia paralogismum à dicto secundum quid ad dictum simpliciter, inducit. Christus secundum diuinam naturam, caelestis, spiritualis, & è supernis est: secundum humanam naturam, terrenus: quippe radix de terra sicca ascendens. Esa. 53. Radix & genus Davidis Apocal. 22. Flos è trunco Isai pullulans Esa. 11. Veritas de terra oriens Ps. 85. Ioh. 14.

41. Imo etiam secundum humanam naturam dicitur spiritualis: non ratione materiae vel originis: sed maiestatis & glorificationis: sicuti nostra quoque corpora tandem spiritualia: nosque ex morte resuscitados, non χοϊκῆς sed ἐπυργωτῆς fore, Paulus ibidem testatur & 2. Cor. οἰκητήριον ἡμῶν τὸ ἐξ ἕργων vocat glorificatum corpus.

42. Non vult autem substantiam corporis in spiritum transmutatum

mutatum iri: Sic enim articulus Symboli, quo carnis resurrectionem credimus, euerteretur: Sed ex carne etiam nostra, nos Deum visuros: (quo Iob. 19. cap. se consolatur) corpus ipsum quoque Spirituali vita, letitia, gloria, perfruiturum: gloriosumque sancti Spiritus domicilium, qualitatibus duntaxat, & conditionibus animalibus abolitis, futurum ostendit.

43. *Cum hac solutio petatur ex ipso textu: manifestum est, Anabaptistas cum veteribus Valentinianis impie scripturam contorquere: falsoque gloriari quod nusquam soluant, aut glossis suis contaminent scripturam: quod est contra nostros factitare vociferantur.*

44. *Sed ulterius instant: scripturam sine ulla diuisione Christum filium hominis nominare caelestem: tum citatis locis, tum alijs: Ioh.*

6. *Quid si videritis filium hominis ascendentem ubi erat prius? Filius hominis, inquit Menno fol. 41. quem vos dicitis terrenum, ascendet illuc, ubi fuerat prius, Ioh. 8. Ego est supernis sum, vos inferne. Ioh. 3. Qui est supernis est, super omnia est Ioh. 16. Exiui a patre et veni in mundum, iterum relinquo mundum et vado ad patrem.*

45. *Atqui nos nec ullo modo personam diuidimus Christi: sed tamen naturas necessario distinguimus: & Mennonis sophisticam, qui pro distinctione separationem, non inscitia, sed destinata malitia passim nobis affingit, ut maximam ad calumnias fenestram sibi patefaciat, detestamur,*

46. *Non diuidit hominis personam, qui eum corpore mortalem, anima, immortalem: corpore terrenum & visibilem, anima aethereum, spiritualem, & inuisibilem dicit, (Cum. D. Seruator aiat. Nolite timere eos qui corpus occidunt, animam occidere non possunt) Sed distinguit diuersas, diuersae materiae naturas, unitate tamen subiecti & Hypostaseos coniunctissimas.*

47. *Sic neque Paulus Rom. 1. cum ex semine David secundum carnem natum: nec Petrus, cum carne passum & mortuum, spiritu viuificatum affirmat, Christum diuidunt: etiamsi distinctiuis particulis utantur.*

B

Quod

48. Quod autem pernegant, Scripturam similitudine illa corporis & animæ, mysterion Incarnationis declarare: vel etiam hanc ullo loco agnoscere: non concedimus.

49. Licet enim expressos non ita reperias comparationis terminos: licet deniq; magna sit in multis partibus dissimilitudo: sicuti Iustinus Martyr in ἐκθέσει πίστεως prolixè iam ante 1300. annos Ecclesiam erudiuit.

50. Tamen sanctos patres non dubium est, talia dicta (ut Heb. 2. sicut pueri communicarunt carni & sanguini. Ita filius Dei particeps factus est eorundem: 2. Cor. 5. ubi domicilium scæne vocat nostrum corpus. Ioh. 1. ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν Col. 2. inhabitat tota diuinitas corporaliter): tum illam collationem Apostoli 1. Cor. 15. in conspectu habuisse, Factus est primus Adam in animam viuentem: Secundus in Spiritum viuificantem.

51. Vbi vim spiraculi, diuinitus in faciem Primi parentis inhalati, & tam ipsi, quam ipsius posteritati, motum, sensum vitamq; naturalem tribuentis: cum efficacia diuinitatis λόγος, personaliter Semini mulieris uniti, & sic omnes credentes in æternum viuificantis & beantis comparat: Modumq; incarnationis qualitercunq; adumbrat: fructum vero magnificè depingit.

52. Sed in hoc alijsq; permultis: illud Nazian. ipsis obijcere non iniuria possemus: quod ἐνδύματα ἁσεβείας sit ipsis Φιλία τῶν γράμματων: clamitant enim veteratorè, Vocabula Naturarum, Communicationis idiomatum, Vnionis personalis, Assumptionis, quod duo sint unum: & similia, in scripturis nusquam reperiri: indeq; mox Antichristianas hareses fabricant.

53. At nos longè iustius ijs regeremus: Impias eorum glossas in S. literis nusquam extare. Quod Verbum in carnem mutatum sit: quod caro Christi cœlit9 allata sit: quod Christus tantum ex substantia Mariæ assumserit, quantum de corporali regno Davidis habuerit. fol. 83. Quas contra totius orthodoxæ verustatis confessionē ex infamibus Marcionistarum & Manicheorum scholis hausserunt.

54. Deinde respondebimus: Ipsi scripturæ verbis perperam intellectis,

lectis, etros errores regi posse: sententiam vero Spiritus sancti, etiam alijs verbis fideliter reddi, quam extent in scripturis: ut sana tamen maneat fides, & confessio nostra.

55. Non enim in verbis, sed in sensu consistit heresis: ut præclare Lutherus Disp. de Com. Idiom. Quippe Rom. 12. tantum Analogia fidei requiritur, non tautologia vel ταυτολογία.

56. Caterum obijciat quispiam: Non expresse docet Mennon, Verbum, per prioris substantia abolitionem, in carnem mutatum esse. Respondet enim hoc insimulantibus: Iohannem docuisse, quod verbum caro factum sit: nec ullam literam, quatenus vel mutatum, vel non mutatum sit, addidisse: ut nos curiosi, qui Antichristiano spiritu agitemur, contra scripturam ex ipsis audire velimus.

57. Deinde subiicit declarationem suæ sententiæ: Quia Adam sit factus in animam viuentem 1. Cor. 15. & nihilominus terra manserit. Gen. 3. Terra es, & in terram reuerteris.

58. Præterea monet, Corde credendum, non ratione scrutandum, vel comprehendendum esse: eò quòd scriptum sit, Heb. 11. Fides est argumentum non apparentium. Postremo immensam esse Maiestatem Dei. Iob. 11, quod excelsior cælo, profundior inferno sit. Esa. 40, quod totum orbem terrarum tribus digitis comprehendat. Esa. 66, in cælo sedem, in terra scabellum pedum suorum habeat: nec tamen ulli hunc Deum & Spiritum, ratione sua dimensum aut comprehensum: Sic, quomodo Verbum sit caro factum, esse imperuestigabile.

59. Quomodo igitur mutatio λόγος in carnem, ipsi adscribitur? Resp. ipse Mennon eadem pag. 96. talibus exemplis verbum FIERI declarat, quibus nihil nisi Mutatio significatur, quæ supra Thesi. 29. recensuimus: deinde, cum respondet ad locum Malach. 3. Deus ego sum & non mutor: quæcunq; potest, effugia queritat: ne videatur immutabilitas, in scripturis Deo tribui, tanquam essentialis proprietas. fol. 35. contra Ioh. à Lasco.

60. Nec dubium est, quin vocis manifestam impietatem, imò blasphemiam, astute declinet, Cum tamen sensum ipsissimum, & in corde foueat, & perspicue doceat.

61. Nec enim aliud semen, nec aliam agnoscit materiam, unde caro Christi extiterit, quam ipsam diuinitatis Essentiam patri ὁμο-
 ῶσιον: eog₃ (ut ad alia simul eius argumenta transeamus) detor-
 quet dicta, quibus Seruator noster filius Dei vocatur, ut Matth. 16.
 Ioh. 1. 3. Rom. 1. & alibi passim.
62. Ex ijs sic argumentatur fol. 95. duas, ut ipse vocat, notabiles
 regulas proponens, quæ sunt binæ duorum syllogismorum, imò Pa-
 ralogismorum fanaticorum præmissæ. Deus pater (inquit) passim in
 tota scriptura verus filij sui pater prædicatur. Matth. 3. 16. 17. Luc.
 1. Ioh. 1. 3. 5. 6. 7. 8. 9.
63. Nemo autem vllius Pater vere dici potest, quem non è pro-
 pria sua substantia, & de semine corporis sui genuerit. Conclusio-
 nem impiam & blasphemam silentio tegit, ne palam Anthropomor-
 phitarum heresi subscribat.
64. Alteram regulam ponit hanc: Christus per totam scriptu-
 ram verus Dei filius prædicatur. Matth. 3. 14. 16. 17. Marc. 1. 9.
 15. Luc. 9. Ioh. 9. Nemo autem filius alicuius nominari potest, qui
 non è Substantia seu semine ipsius prodierit & generatus sit.
65. Tandem addit symperasma geminarum præmissarum, Ergo
 ut testimonium illud Ioh. quo asserit Verbum esse carnem factum,
 glossis intaminatum & inuiolatum relinquatur, necesse est, Patrem
 apud se, vel penes se habuisse, unde filium genuerit: nimirum in-
 comprehensibile & æternum Verbum suum, per quod omnia facta
 sunt.
66. Ac ad marginem annotat, Hoc loco obseruandum esse semen
 illud, ex quo homo Christus à patre genitus sit: ex Maria siquidem
 carnis substantiam assumptam pernegat.
67. Deinceps obiectiones occupat, Quod λόγος quia Spiritus ab
 æterno fuerit, non potuerit caro fieri: Et respondet: hinc sequi Pa-
 tris potentiam esse diminutam, & brachium eius abbreviatum, con-
 tra testimonium Angeli. Luc. 1.
68. Item quod sequeretur, totam scripturam nobis imposuisse:
 quæ sine omni diuisione (hoc vocabulo fraudulenter passim pro di-
 stinctione

stinctione utitur) sine unitione, vel exceptione naturarum, filiorum, vel personarum (sic enim passim veteratorie pro duabus naturis, duas personas et filios nobis obrudat) testatur de Christo Iesu, quod sit filius Dei, & quod Deus sit pater ipsius.

69. Sed ne omnia Mennonis deliria persequar: quisnam in hanc impietatem adeo multiplicem & audacissimam qua furores Veterum Manich. & Marcionitarum quoque superat, satis grauitur aut atrociter dicere possit? quis non videt, eum perspicue conuersionem diuinitatis in humanitatem, asserere?

70. Sane si altera prioris regula pars vera esset, euertetur fundamentum nostrae fidei, quod Christum ab aeterno filium Dei fuisse credimus. Quam sane in sententiam Mennon haud obscure inclinatur: cum docet, Christum quidem sapientiam, verbum, dextram patris ab aeterno fuisse: nusquam vero, quod filius Dei, aut persona per se subsistens fuerit, antequam conciperetur in utero Virginis.

71. At nos ex sacris literis docemus, Deum patrem, etiam Filium habuisse, ante constitutionem mundi & ab aeterno: alioqui pater aeternus non esset. Ioh. 17. Filium genitum illo die, qui ab omni aeternitate fulsit: omniumque gentium fuisse Dominum ac heredem Ps. 2. Quem filium utpote Iehouam, ut oscularentur, admoniti sunt omnes reges terra, 1000. annis antequam ex semine Dauidis secundum carnem nasceretur.

72. Eius personam, & internam proprietatem Hypostaticam, qua discernebatur iam tum à patre & S. sancto, Prouerb. 30. Salomon agnouit, cum ait, quod est nomen eius (qui omnes terminos terra condidit) & quod nomen filij eius si nosti?

73. Agnouit etiam Esaias cap. 9. Cum non solum ait, Puer natus est nobis, sed etiam Filius datus est nobis, Et Michaeas cap. 5. Cum docet, egressum Messiae non tunc primum, cum virgo mater in oppido Bethlehem eniteretur: sed potius ab initio, & à diebus aeternitatis extitisse.

74. Sic Hose. 11. Filium suum Deus pater ait, ex Aegypto euocatum, qui tamen secundum carnem nondum natus: verus tamen Ie-

houa Patri coessentialis erat: ut Zach. 2. expressa sit duarum personarum mentio: quarum utraq; vocatur Iehoua: alter mittens, alter missus & habitans in medio Sionis.

75. Item Hose. 1. Alterius Iehouæ saluantis: alterius per quem salus contingit. Psal. 3. vnius, benedictionem populo suo conferentis: alterius, benedictionem promerentis.

76. Nihil enim obstare putamus, quo minus illa verba לַיהוָה לְמַעַן יְבָרְכֶם בְּרִכְתּוֹ סְלַח לְמַעַן יְבָרְכֶם sic exponantur: propter Iehouam Iesum, super populum tuum benedictio tua: cum לְמַעַן saepe pro רַמְעַן ponatur Exod. 4. v. 25. אָמַרָה חַתָּן רַמִּים לְמוֹלֵת. Sponsus sanguinum, propter circumcisiones. Ezech. 36. v. 22. לְמַעַן יְבָרְכֶם. Non propter vos ego facio, sed propter nomen sanctum meum. Esa. 55. לְמַעַן יְהוָה וְלִקְרוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. propter Dominum & propter sanctum Israelis. Ps. 16. לְקְרוֹשׁ יִשְׂרָאֵל. propter sanctos vel pro sanctis, qui sunt in terra.

77. Quamuis igitur, sapientia, λόγος, verbum Patris, dicatur Christus: alia tamen id ratione fit, quam cum hominis alicuius sapientia nominatur, quæ non est ἐννοούμενον: nec filius hominis vocari potest: nec ὁμοιωσις est sapienti.

78. Filius autem Dei, Essentialis, & per se subsistens ab aeterno fuit patris λόγος & sapientia: Ideo Ioh. 1. dicitur, quod λόγος quidem in principio iam fuerit Deus: sed tamen ne unitatē personæ Sabellianā introducā, additur quod apud Deum fuerit: nimirū per se subsistens, & à Patre sanctoq; Spiritu distincta Hypostasis.

79. Sic Ioh. 17. petit D. Seruator se ornari ea gloria quam habuerit apud patrem, priusquam hic mundus esset creatus. particeps nimirum infinitæ maiestatis, & inaccessibleis lucis, & ante uniuersam creaturam genitus. Coloss. 1.

80. Quæ testimonia cum refellant Mennonistarum impietatem, qua fingunt, Deum in tempore genuisse filium suum, & quidem in Maria, non ex Maria: dil. genter sunt consideranda. Sed cum sequentiam Sophismatum refutationes his quoq; lucem allatura sint: ea deinceps recitemus.

Quod

81. Quod ex Adami impura carne propagatum est, inquiunt, id non nisi impurum, peccato & morti obnoxium est: Christus autem purissimus, & à peccato immunis: alioqui nos à peccatis mundare non potuisset. Ergo non est ex impura Adami carne, neq; ex Abrahami vel Davidis semine conceptus.

82. Maiorem probant ex dicto Iobi. 14. Quis potest mundum facere de immundo? ne vnus quidem. Ps. 51. & similib. Minorem ex Esa. 53. Qui peccatum non nouit, 2. Cor. 5. eum qui non nouit peccatum, pro nobis peccatum fecit. 1. Pet. 2. Christus Agnus immaculatus. Heb. 7. segregatus à peccatoribus.

83. Respond. Maiori veritas per vnicum hoc Individuum derogatur: Deus. n. hic nouam rem creauit super terram. Ierem. 31. Dominus nobis memorabile signum in Virginis conceptione edidit: qui ipsemet hoc signum, imò miraculum fuit. Esa. 7.

84. Ratio diuersitatis est manifestissima, et ab Archangelo Luc. 1. indicata: quia Spiritus sanctus superuenit in Mariam: ideo Sanctum fuit quod ex ipsa nascebatur. Etiam si impura massa esset caro Virginis: tamen omnipotens hic opifex scoriam ab argento sic separauit, ut Vas mundiss. ex purificatis illis sanguinibus existeret.

85. Deinde ipsa diuinitas filij λόγος, suum templum, in quo habitare dignatur, ita sibi mundauit, ut ignis, ferrum candens, à rubigine liberat. Postremò non usitata, sed præternaturali ratione, sine viri consuetudine, virgo concepit: ut illud Psal. 51. non possit habere locum.

86. Ridiculum vero est, tam importunè Catabaptistas vim originalis peccati urgere: ut nec filium Dei quidem excipi velint, [nisi veritas humane nature ipsi detrahatur:] Cum tamen infantes omnes nunc innocentes faciant: sublato videlicet per Christi mortem ingenita vitiositate: ut de Pedobaptismo disputatum à nobis est: sed perpetuò τοϕλὸν ἢ ἀσέβεια.

87. Eiusdem farine est, quod calumniantur, nos constituere victimam mortis ream contra S. literas: se vero impollutam: idq; ex S.

ex S. litteris : item, nos Adamicam & creatam carnem adorare :
se vero omnipotentem & eternum λόγον, potentia Dei carnem fa-
ctum, adorare.

88. Summa sophismatis est : Christus etiam quatenus homo, est
adorandus. Atqui nulla creatura ex Adamo propagata, est adoran-
da : Ergo Christi Caro non est ex Adamo propagata : nec creatura :
sed ex ipsa verbi substantia, per quod omnia creata sunt.

89. Maior unicam unius Individui exceptionem admittit. Nam
caro Verbi propria, in tantam est sublimitatem euecta, ut quem-
admodum Cyrillus inquit, omnia humana transcendat.

90. Adoratur autem non propter se, nec per se, seu seorsim : nec
coadoratur cum diuina natura (ut Spiritus sanctus cum Patre &
Filio coadoratur & conglorificatur : Hoc enim personam separaret,
ac Nestorianismum saperet) sed eo quod cum λόγω personaliter est
unita : Sic una eademq; adoratione Christus secundum utramq;
naturam colitur.

91. Quomodo enim non adorationis honore prosequeremur eam
naturam, quae, quia unita est λόγω, vita mundi facta est? suoq;
tam merito, quam efficacia, nos à peccatis emundat? 1. Iohan. 1. 1.
Pet. 1.

92. Nullum vero periculum Idolatriæ pertimescendum : quia a-
doramus Christi carnem, non ut personam, sicuti patrem, filium,
Spiritus sanctum licet inuocare : sed Christum omnipotentem Dei
filium, qui constat tam diuinitate, quam humanitate, arctissima
unione copulatis.

93. Idolatria Primo precepto contraria fuisset, si Moses absque
mandato diuino Num. 21. serpentem æneum Israelitis proposuisset,
cuius aspectu sanitatem à morsibus anguium fatalibus conseque-
rentur. At, quia verbum sanctificauit illud sculptile, adeoq; mysti-
cum vexillum effecit, quo conspicua Dei incarnati crucifixio &
exaltatio representaretur Ioh. 3. impietas fuisset, Alexipharmacum
illud respuere.

94. Ita cum radix Iesse diuinitus crecta sit in signum populorum,
quod

quod gentes inquirere debent: Esa. 11. Rom. 15. non solum non peccat, qui carnem D. Seruatoris (etiāsi hanc confiteatur esse creaturam) personaliter unitam λόγῳ, adorat: sed etiā peccat, qui adorare recusat. Est enim is de illorum numero qui contradicunt, & configunt hoc salutis vexillum: quod intueri oculis fidei debebant, Zach. 12.

95. Ut finem huic parti imponamus. Postremus paralogismus eiusdem est, cum superioribus farinae. Horrenda, inquiunt, infidelitas & cecitas est, fiduciam suam in Adami impuro, & peccatis obnoxio semine: vdz. in homine, qui contra Dei ordinationem ex Mariae semine vel sanguine, sine patre generatus sit, collocare. Atqui hoc faciunt, qui non credunt, Verbum simpliciter esse carnem factum: Sed ex virginis substantia humanam naturam volunt assumtam. Ergo &c.

96. Respondemus δεῦνα μαρτυρία Seruatoris, idem quod supra Thes. 84. Fiduciam vero nos, non in solo Adami semine, multo minus in impuro semine, sed in persona θεοῦ ἁνθρώπου Christi, qui est sanctus sanctorum (Dan. 9) collocare: ideo quia illud germen David est Iehoua iustitia nostra. Ierem. 23. 33. est homo, in excelsis Iehoua Deus: ut 1. Paral. 17. David loquitur רֵאִיתֵנִי כְּתוֹר הַאֲרָם הַפְּעֵלָה יְהוָה אֱלֹהִים & Deus in terris atque in carne manifestatus. Esa. 40 1. Tim. 3.

97. Tandem querulantur, In nostra confessionis explicatione, & defensione scripturam sine fine modoq, passim contorqueri: se vero nullum locum vsquam glossis deprauare, aut falsare: nullus In conuenientibus aut absurdis occasionem praeberere. Id vero quam impudenter iactitet Menno fol. 63. Cum ex ijs quae iam allata sunt, quae sui erroris fundamenta constituit: tum ex ijs, quae iam in 2. refutationis parte, de contorsionibus & elusionibus nostrarum probationum afferemus, manifestum est.

98. Ordiamur autem à prima reuelatione huius mysterij Gen. 3. de Semine mulieris contrituro caput serpentis, quo incarnationem & veram humanam naturam Messiae diximus Disput. 1. Thes. 24. predictam

prædictam. Hoc ita Mennon eludit, ut initio prolixè, nec non impudice disputet, Mulieres nullum habere semen fol. 64. vsq. ad 71. Deinde, Semen pro filio & posteritate accipi: non pro materia nondum nata: Negat itaq. hinc confici, Christum carne nobis ὁμοσίου esse: & ex Maria carnem assumpsisse.

99. Atqui respondemus Longa illa Testimoniorum scripturæ inductione quam texit, nihil aliud probari, quam viros semen habere: non autem mulieres eius plane expertes esse: Quo illos præditos esse constat: eodem has, neq. sacrorum librorum neq. Physicorum et dicorum priuat autoritas.

100. Inanis igitur est gloriatio, quod Menno hanc ut Basin sententiæ nostræ, se putat euertisse: quia persuadere nititur, Virgini per naturam non inesse semen ὁμοσίου. Vtilis tamen ad hoc est, ut erudiat nos, eundem hunc esse spiritum, qui in Marcione negauit Christum ex Maria carnem assumpsisse: idq. hoc argumento, quia natura Virginem parere non ferat: teste Tert. lib. 3. contra Marcionem.

101. Deus Pater ait, Messiam semen mulieris fore: ideo necesse est mulierem, et quidem illam mulierem, ex qua secundum carnem fieri vel nasci debebat Filius Dei, Gal. 4. semen quoddam habere. Ac si per naturam non habuisset, tamen vi promissionis diuina consecuta fuisset.

102. Deus enim vocat etiam ea quæ non sunt, ut sint. Rom. 4. Ipse dixit, et facta sunt, ipse iubet & existunt. Ps. 33. 148. Ac voluit omnino nouum quiddam facere super terram. Ierem. 31. Cælum terramq. commouere stupendo Incarnationis huius opere, Hagg. 2.

103. Iam vero, quod origo nostri, non penes virum duntaxat, sed ex parte penes mulierem quoq. sit: non tantum Anatomici & Philosophi, quorum doctrina liberaliter institutis nota est, neq. hic operose referri debet: sed etiam scripturæ loci consentiunt.

104. Quemadmodum Gen. 1. v. 12. scriptum est, iussisse Deum ut terra produceret עֵשֶׂב מְזֵרִיעַ זֶרַע herbam proferentem semē vel seminificantem: et vers. 13. quod tellus produxerit עֵשֶׂב מְזֵרִיעַ זֶרַע. Sic Leuit. 12. v. 1. eodem verbo scripturæ vitur de mulieris conceptione & partu אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיֵּלֶד זָכָר Mulier si protulerit semen

semen & pariat masculum. Aliter quidem interpretes nonnulli: sed vim actiui verbi norunt eruditi.

105. Ita Ruth. 4. v. 12. in describenda Christi genealogia loquitur scriptura: Sit domus tua sicut domus Perez (quem peperit Thamar Iudæ) de semine quod dabit tibi Dominus מִן הַנְּעֻרָיו הַזֵּה .i. de iuencula hac ipsa.

106. Heb. 11. de Sara scriptum est, quod καταβολὴν σπέρματος ἔλαβε Id tamen si reddatur vsitatè, vim ad concipiendum semen accepit: tamen, & quia καταβάλλειν: conferre de suo & Contribuere significat (ut καταβάλλειν τὸ ἀργύριον, item καταβάλλειν καταβολὰς apud Demosth.) & quia precessit ἐστὶν ἔστι, quæ vox Metaphoram ab agro nullum semen proferente sumtam habet: non video, cur propter huius dicti citationem Menno flagellet Micronium.

107. Sed etiamsi absq; hoc esset: magnam tamen multitudinem haberemus similium testimoniorum. Vbicunq; enim Christus predicatur ex semine Abrahami vel Davidis nasciturus: quod passim iureiurando confirmatur: ibi hoc ipsum comprobatur. Nec enim è virili semine posteritatis Dauidicæ natus est Messias, ἀνατεταλικῶς ἐξ ἰσραὴλ Heb. 7. Relinquitur ergo, quod ex virginali.

108. Tropum in voce Seminis, etiamsi Menno nullus monuisset, agnoscimus: sed tamen significantissimum, adeoq; magis proprium tropum, quam si virum vel hominem, vel filium hominis dixisset, eiusmodi inquant tropum, qui veritatem & carnis humana, et essentialium eius proprietatum, nobis relinquat: ut materia pro eo quod ex materia formatum est, Metonymicòs accipiatur.

109. Non autem pro eo, quod externa quidem similitudine conueniens: alioquin origine, materia, totoq; genere diuersum sit: quale nobis hi fanatici, corpus Christi fingunt.

110. Tropologiam hanc nō ex nobis, sed ex S. literarū declarationib; proferimus. Appellatur enim Messias, vnus filiorum. Denic is 1. Par. 17. Puer natus, et Filius datus, imperij molem humero suo suscipiens.

Es. 9. Pastor Dei & Vir qui Deo propinquus est. Zach 12. Sponsus procedens de thalamo suo, exultans ut Gigas, ad cursum perficiendum. Psal. 19.

111. Quod de spirituali muliere, & semine eius hic nugatur Menno fol. 17. Confess- refutatum est Diss. 1. Thesi. 29. & ab omnibus sanis facile agnoscitur violenta contorsio et elusio perspicui testimonij: neq; tamen gloriari veretur Sophista, nullam ab se glossam affingi textibus scripturae.

112. Absurdum, inquit, est eodem loco unam vocem spirituali, alteram litterali sensu accipi. Itaq; ut serpens, Diaboli imaginem representat, Apoc. 12. Cuius semen spirituale est mendacium. Ioh. 8. Sic mulier est Typus Ecclesiae, quae est imago Christi, Rom. 8. Caro de carne eius, & os de osibus eius. Eph. 5.

113. Si mulier (inquit) spiritualis: etiam semen eius spirituale: nempe aeterna Veritas, quae est Christus ipse. Ioh. 14. Sic Serpens est spiritualis, & è semine spirituali, filios mendacij generat. Mulier spiritualis, & semen eius spirituale: ex quo filios saluifica veritatis procreat. Patheticè tandem concludens, vult hanc expositionem ceu verissimam, in toto mundo suscipi.

114. Sed, quod ex scripturae autoritate non profertur: eadem facilitate contemnitur, qua asseritur. Nam multa dicta voces habent diuersas: quarum una spirituali, altera litterali sensu accipienda est. imò eadem vox & simpliciter & allegoricè saepius exponitur. Gal. 3. Gen. 3. 22. Ioh. 17.

115. Quod autem de necessitate incarnationis Verbi, Thesi 3 4. Diss. 1. dixeramus: hoc argumentum fol. 26. contra Ioh. à Lasco sine fundamento scripturae positum affirmat, & sic infringere tentat: Manifestum est, Adamum & Euam lapsos, cum vniuersa posteritate damnationi & morti obnoxios, per Dei iustitiam factos esse. Gen. 3. nec quicquam nisi damnatum & mortis reum ex ipsis potuisse nasci. 4. Esd. 3. Rom 5. 1. Cor. 15. Deus omnia conclusit sub peccatum. Gal. 4.

116. Itaq; si (quemadmodum nos docemus) Christus secundum sanctam

sanctam suam humanitatem naturalis sit fructus carnis Adami:
Consequens esse, ut propter natiuitatem carnis, sit damnationi &
morti obnoxius. Id vero cum absurdum sit: retractandam nobis il-
lam, à Iustitia & veritate Dei, argumentationem.

117. Resp. Errant Anabaptista, nescientes scripturas, & virtu-
tem Altissimi quæ obumbravit Mariam, & spiritus sancti ἐπέλευσιν
qua factum est, ut hic vnicus & solus homo, tum sine viri com-
mercio, tum sanctus & absq; peccato nasceretur, quemadmodum
supra dictum.

118. Retinemus igitur piæ vetustatis è sacris literis haustam οὐλο-
λογίαν, de qua Irenæus lib. 5. præclarè. Si quis secundum hoc alte-
ram dicit Domini carnem à nostra carne, quoniam illa quidem non
peccauit, neq; inuentus est dolus in ore eius: nos autem peccatores:
recte dicit. Si autem alteram substantiam carnis Domino affingit:
iam non constabit illi Reconciliationis sermo. Reconciliatur enim
illud, quod fuit aliquando inimicitia. Si autem ex altera substan-
tia [ut Anabap. vult, ex substantia Verbi] carnem attulit Domi-
nus: iam non illud reconciliatum est Deo, quod per transgressio-
nem factum fuerat inimicum.

119. Quod obstrepit Menno fol. 26. Si ratione iusticiæ Dei no-
stram sententiam tueri velimus: eo vidz. quod illis ipsis qui peccas-
sent, pœna luenda fuisset: tum non nostram carnem & naturam:
Sed Adamum & Euam nominari debere: hos enim esse qui deli-
quissent: per hos peccatum introductum esse: non posterorum car-
nem & naturam: ut Gen. 3. docetur.

120. Ad hoc ita respondemus. Ignorat Menno quid sit Dei iusti-
tia: quantum sit inter iudicia Domini (quæ ut Psal. 36. ait, sunt
abyssus multa) & Politicam iustitiam Distributiua discriminis.
Si Catechismum interea didicisset, dum ex Apocryphis libris 4.
Esdræ et sapientia Philonis, erudire nos vult de Verbi incarnatione:
reperisset in Decalogo hanc iustitiæ diuinæ proprietatem, quod vi-
sitet iniquitatem patrum in filios in tertiam & quartam generatio-
nem.

121. Atqui nullo modo conuenit hoc politica iusticia, ut, pa-
tribus uiam acerbam comedentibus, filiorum dentes obstupescant.
Ierem. 31. & tamen coram Deo iustiss. est, qui etiam innoxium san-
guinem, à temporibus Abel effusum, deriuat in filij sui cruci-
fixores, Matth. 23. Et sacrilegum Achan cum filijs & filiabus sup-
plicio afficit. Ios. 7.

122. Ignorat: aut scire se dissimulat Menno, non fuisse tunc
ullam naturam humanam, nisi duntaxat in Adamo & Eua: nosq;
omnes in lumbis ipsorum: ut Heb. 7. de Abrahamo & posteris
eius scriptum: & quemadmodum Mosis execrationes, Deut. 27.
Iosua cap. 8. posteros Israelitarum obligarunt: ita legem illam omnes
homines nascituros obligasse: hoc uero nihil aliud est, quam to-
tam humanam naturam.

123. Reuerenter itaq; nos hanc profunditatem diuitiarum sapien-
tia & misericordiae diuinae (quod rationem, non posteros modo, sed
& primos parentes ab exitio liberandi, omniaq; in Christo capi-
te recapitulandi Col. 1. inuenit) admiramur & predicamus: quodq;
Menno figmentum humanum esse calumniatur: nos diuinitus pa-
tefactum mysterion demonstramus.

124. Arrodit deinceps argumenta nostra, ex dictis iure iuran-
do Dei confirmatis, sumta: quibus ueram carnem humanam Chri-
sti probamus, quia Semen Abrahami, Davidis, Fructus lumbo-
rum Davidis, appellatur promissus Messias. Sed quo colore? Qui,
inquit, hisce dictis probare uoluerit, Christum ex muliere car-
nem assumpsisse: & Abrahami atq; Davidis, qui ex Adami im-
puro & peccatis obnoxio semine propagati sunt, semen esse: hunc ne-
cesse est adiungere Adami iniustitiam, maledictionem, peccatum.

125. Quod si (inquit) dixerit, Christum ab Adami iniustitia
liberum fuisse, Respondebo: tum nec Adami naturale semen esse
Christum: illud enim est immundum. Imò si Adami semen esset:
impurior esset Christus secundum carnem, quam Adam ante la-
psam: ille enī de pura terra: hic de impura, id est de impuro humano,
& terreno semine. Et hoc quidem irrefragabile putat argumentum.

Atque

126. Atqui huic nos ita irrefragabili contradictione refragamus, & fragile admodum esse, ac futile cauillum Marcioniticum docemus: quoniam est αντίθεσις Ψευδωνύμου γνώσεως, Articulus fidei sibi inuicem opponere, ut alterum alter elidat: qui pariter tamen consistere possunt & debent. Iudicia enim Domini, iusta sunt pariter. Ps. 19.

127. Nos, quod in ordinarijs sedibus expresse reuelatur de quolibet dogmate: id fideli corde amplecti debemus. Hoc facere oportet, ut Veritatem humanæ naturæ Christi tueamur: illud non omittere, quod de originali peccato credendum est.

128. An rectè secant sermonem veritatis, vel Pontificij qui legalib. dictis iustificationem Euangelicam obscurant: Vel Arriani, qui testimonijs de unitate Dei, distinctionem personarum tollunt: vel Cingliani, qui ex omnibus paginis Bibliorum se aliquid contra S. Cœna mysterion certis locis reuelatum, glorianatur reperire?

129. Sic neq; Menno, qui ex peccato originali, doctrinam de carnis Christi origine extruit, memor est τὸ ὀρθόλογον τὸν λόγον τῆ ἀληθείας.

130. Exceptionem ἀναμαρτησίας D. Seruatoris, expresse patefactam, & aliquoties iteratam: Veritatem carnis ex semine Dauidis assumenda, iureiurando confirmatam habemus. Ps. 132. Iuravit Dominus Dauidi Veritatem, de quo non recedet: De fructu ventris tui ponam super sedem tuam.

131. Qualis autem furor est, ex eo quod nec differentia, nec proprium, nec essentiale quidquam est: Essentiam & originem carnis vere, negare? An non Moses, Enoch, Elias, carnem suam ex Adamo habent: etiamsi à peccato iam mundati sint? An non illa nostra corpora quæ resurgent, etiam erunt Adamo ὁμοιοῦσα:

132. Exaggerat, & magno conatu enumerat Menno ea loca, quibus filius Dei, nominatur Christus. Cur non hoc iuramentum Abrahamo & Dauidi factum, quod de semine illorum, Messias nasci deberet, similiter attendit? An non hoc æque Dei verbum est atq; illud? Imo an non teterrimum ipsius somnium est, quod Christus secundum carnem ex semine Dei patris, quod esse λόγον asserit, habet originem?

133. V3

133. *Vt Coccysmi, quibus hoc loco eadem chorda passim Citharæ-
dus oberrat, omittantur, & imaginaria ipsius absurda, quæ ex
simplici intellectu consecutura somniat, in tertiam partem refuta-
tionis differantur: videamus quomodo reliquas probationes nostras
cauilletur.*

134. *Quod Christus ab initio Spiritus æternus, ὁμοῦσι & patri,
& S. sancto, ideoq; immutabilis, Mal. 3. & immortalis sit. 1. Ti-
moth. 6. Itaq; nec Deitate sua caro fieri, nec mori potuerit. necessa-
rium ergo fuisse, ut assumpta carne pateretur, & mortem pro nobis
obiret: quoniam id diuina natura præstare non potuisset. Ad hoc
respondet, se nullo modo ingenij acie comprehendere posse (ut nec a-
lios fidei articulos) quanam ratione æternum illud & incomprehen-
sibile Dei Verbum, factum sit caro in Maria, tandemq; mortuum
sit: & se tamen illud indubitato credere:*

135. *Sed quis non videt hanc esse præstigatoris in Hypocrisi men-
dacium loquentis, astutam tergiuersationem? Cum vrgetur, ve-
luti deprehensus in manifesta diuina maiestatis abnegatione ac
blasphemia: quod tum, ut Proteus elabi studet?*

136. *Christus est imago Dei inconspicui, Col. 1. Splendor gloria
Dei: character substantia eius, Heb. 1. Est cum patre vnum Ioh. 10.
Omnia quæ pater habet, ipsius sunt. Ioh. 16. Quomodo hoc Christo
potest tribui, si ipsa diuina eius natura & maiestas, facta est Caro,
& infirmitas humana? si ex nulla alia materia, quam ex substan-
tia Verbi, homo Christus extitit?*

137. *Quomodo illud Ioh. 5. verum erit, Pater meus usq; modo o-
peratur & ego operor: si usquequaq; minor tum fuit angelis? Ps. 8.
si vna tantum natura λόγῳ fuit præditus? diuina orbatu, in hu-
manam transmutatus?*

138. *Locum Malach. 3. Deus ego sum, & non mutor, eludit: ac
negat de substantia Dei loqui: sed tantum de proposito, consilio, de-
creto, voluntate: allegat translationes quasdam (quibus tamen, ut
parum bonæ fidei, in margine potius, quam in textu, locum dat) ubi
pro verbo Mutor, legatur, Mentior.*

Atqui

139. Atqui o gloriose interpres, qui semper te τὸ ἐπιτείνε τueri, nusquam glossas comminisci iactitas: unde hoc glossema promissum? Hebraicum verbum **שָׁנַה** mutationem significat tam substantialem, quam accidentalem, tam visibilem, quam intelligibilem, tam internam, quam externam: quæ nam scriptura te docuit, generalem significationem restringere? quæ te necessitas cogit, nisi quod cupis impiam θεῶν quoquo modo διαφωδᾶσαι?

140. Deut. 32. iureiurando confirmat Deus, se in æternum vivere: Cur tu mortalem diuinitatem sacrilega audacia unigenito Dei filio affingis? An Arriana blasphemiam tibi blanditur, quæ alterius essentiam filium, quam patrem, constituit?

141. Atqui vnus idemq; Iehoua, est primus & nouissimus. Esa. 44. Absq; illo non est Deus: ipse est Iehoua faciens omnia: extendens cælos solus, stabiliens terram, & nullus cum ipso. Vnicus Deus ille, fuit Pater, Filius, Spiritus sanctus ab æterno, & erit in æternum, immortalis & immutabilis totus: & singula personæ tales, qualis vnaquæuis.

142. Si quis Deus mutabilis, visibilis, mortalis esset, quatenus Deus: utiq; hoc excepisset scriptura: At quia contrarium, ut essentialis proprietas, vni vero Deo tribuitur: & Christus non minus est verus Deus, quam pater & sp. sanctus: non minus æternæ & beatæ maiestatis: Ps. 102. Heb. 1. necesse est carnem illi, alterius nature, scilicet humane, tribui: qua mutationi, morti, & infirmitatibus, Mediatori suscipiendis, obnoxius esse posset.

143. Sed ut progrediamur: Vellicat etiam fol. 37. testimonium Angeli Gabrielis Luc. 1. Spiritus S. superueniet in te, & Virtus altissimi obumbrabit te: ideo Sanctum quod nascetur, vocabitur Filius Dei. Non ait Angelus (Verba sunt Mennonis) Sanctum, quod de tua carne vel sanguine veniet, sicut aduersarij faciunt. Respondeo: Tale Mennonis artificium est, quale Diaboli, Matt. 4. Omittit enim dolosè particulam, EX TE. Quid autem Vocat Angelus, Nasci ex Maria? an non carnem de carne, os de osibus eius, ut Eph. 5. loquitur Apostolus, ac ita verè semen Abrahæ assumere? Heb. 3.

D

Sane

144. Sane, ut Ionas ex Balena non dicitur natus: etiamsi in ipsius corpore aliquam diu fuerit: quia nihil de ipsius substantia assum- sit: ita nec filius Dei vere posset dici natus vel factus ex muliere. Gal. 4. si non carnem de carne Maria suscepisset.

145. Cogentur igitur Anabaptista tam multa dicta, in quibus Na- sci de semine David, Concipi in utero, & similia de Incarnationis mysterio dicuntur: male interpretari, qui unum nolunt bene intel- ligere: ut Irenaeus lib. 5. de suis Valentinianis, eodem erroris genere dementatis, loquitur.

146. Ex eodem dicto nititur alibi probare, Deum esse patrem Chri- sti secundum carnem: & illos intolerandam blasphemiam commit- tere, qui hoc negent: nec habere patrē, nec filiū, sed esse Antichristos.

147. Respondeo. Heb. 7. de Melchisedeco dicitur, qui in his attri- butis typum Messia gessit, quod sine patre, sine matre, sine genea- logia, neq; initium dierum, neq; finem vitae habens, a simulatus autem ipsi filio Dei, maneat Sacerdos in perpetuum. Ita de D. ser- uatore docuit Ecclesia ante annos 1500. quod secundum carnem non habeat patrem, ut nec in diuinitate matrem agnoscit, atq; ita Melchisedech ἀπατωρ ἔ ἀμήτωρ sit.

148. Si ex illo testimonio fanaticus homo patrem Christi, quate- nus homo, demonstrare vellet: attendendum erat, quod primo fit S. sancti mentio. Deinde virtutis Altissimi, quae est ipse Filius Dei λόγος 1. Cor. 1. & quod Symbolo Apostolico confitemur, de S. sancto conceptum esse Dominum nostrum.

149. Non .a. quod originem ex Sp. sancti substantia Christi caro habeat: (quod cogitare nefas est) sed quod Sp. sancti operatione extiterit, sentire nobiscum vult Menno. Quid igitur hinc potius de Patris, quam de Sp. sancti, vel etiam ipsius Filij, (qui est virtus Altissimi) generandi actu potest concludi?

150. Carpit deinceps reliqua nostrae confessionis fundamenta: quae admodum superiore Disputat. passim attigimus. Verum ne proli- xiores a quo simus: Tertiam & ultimam partem de Inconuenienti- bus seu absurdis, quae putat ex nostra sententia consequi, breuiter nunc eti-

nunc etiam expediemus: simulq; obiter deprauationes locorum aliorum indicabimus.

151. Primum, inquit Menno, si aduersariorum doctrina de Incarnatione Verbi, & duabus in Christo naturis, vera esset: sequeretur duos esse filios in Christo: quorum vnus sit impatibilis, eternus, Dei filius, sine matre: Alter Maria filius, patibilis, temporalis, sine patre.

152. Respond. Allegare Inconueniens, non est soluere contrarias argumentationes. Nullam vero suae Consequentiae rationem addit iste. Nos docemus, vnum filium, vnum eundemq; Christum, esse natum ex semine David, secundum carnem, quem & filium Dei ab eterno, quo ad Diuinitatem, fuisse confitemur. Rom. 1.

153. Vt multi sentiant, Animam nou propagari cum corporibus: sed extrinsecus infundi: neq; tamen propter diuersam diuersarum naturarum originem, duos filios in vno homine constituunt. Sic neq; nos duos comminiscimur filios, propter distinctam naturarum *νεσεν*, quas arctius sibi docemus unitas, quam corpori animam.

154. Deinde inquit sequeretur valide, Duas in Christo personas esse. nam ubi sunt duo perfecti filij: ibi duas personas esse necesse est. Aut vna alteram totam in se traxisset: atq; in conficta illa vni-
one, tota euauisset.

155. At hoc Marcionitici cerebri est figmentum: non sententiae nostrae confectarium: Persona enim est indiuiduum per se subsistens, intelligens, incommunicabile, non sustentatum in alio: nec ordinatum ad aliud. Atqui humana Christi caro nunquam per se subsistit: nec sine diuinitate sustentante, vnquam erit, Quia Maria, mater Iehouae ab ipsa conceptione salutatur Luc. 1. & benedictus pronunciatur fructus uteri eius. Vt nunquam exiterit illa humana natura, quin homo pariter Deus fuerit: ideoq; non dicimus duos filios, sed vnum.

156. Tertio, inquit, sequeretur, illum Christum, qui edit, bibit, crucifixus, & mortuus est, qui tamen in scriptura passim, sine

omni diuisione, unigenitus Dei filius nominatur, non fuisse Dei filium: Siquidem negatur ab aduersarijs habuisse patrem. Id vero est blasphemum inconueniens, & abnegatio filij Dei.

157. Negamus & hoc inconueniens nobis conuenire: quia confitemur unicum & unigenitum Dei filium, nostrae salutis ergo filium hominis quoque factum: Eundem, qui est & erat Dominus gloria: ignominiosissime fuisse crucifixum. 1. Cor. 2. Damnamus Nestorij vocem, Noli gloriari Iudae: non enim Deum, sed hominem crucifixisti. Quem caelum & caeli caelorum capere non possunt, eundem credimus in utero Virginis gestatum esse.

158. Non diuidimus Christum, neque personam, neque naturas eius, ut Menno contra suam conscientiam cornicatur ineptè, vel potius calumniatur malitiosè: sed distinguimus. Sicuti nec personas diuinitatis indiuisae diuidimus, sed distinguimus. Quid vult hic ἀτοπολογία & amplius?

159. IV. Inquit, sequitur, toties aduersarios mentiri, quoties hominem Christum, Dei filium nominant. Quomodo enim Dei filius erit, ex illorum fundamento: qui non ex Dei, sed ex Mariae substantia generatus est?

160. At nos multiplex hoc mendacium in calumniatorem retorquemus. Docemus enim, hominem Christum, ab aeterno etiam ex Dei substantia generatum esse: non autem quatenus homo, sed quatenus Deus, per communicationem Idiom. Verè tamen ex substantia Mariae quoque natum: Quia Luc. 1. dicitur γεννώμενος ἐκ μαρίας, nascens ex Maria, & fructus uteri Mariae. Quod autem Scholastici de duabus filiationibus hic disputant, id iam facessere iubemus.

161. Homo, terra est, ratione corporalis materiae: & Spiritus, ratione spiraculi, quod Deus in faciem eius inspirauit. Gen. 2. Eccl. 12. 1. Cor. 15. Non igitur mentitur, qui hominem, originis facit terrestris: nec qui caelestis, ut Poëta. Post ubi senserunt se semina ducere caelo &c. Sic neque qui Christum filium Dei, nec qui filium hominis vocat: Est enim, & dicitur utrumque.

162. VI V. & VI. Absurdum ceu eiusdem farinae: & supra refutatum praeteream. VII. inquit, Cum Thomas, crucifixum & visibi-

lem Christum agnoscat Dominum & Deum suum: ut passim tota scriptura: & tamen homo iste ex immundo Adami semine natus sit, quod aduersarij docent: sequetur impuram, & mortis ream ex Adami carne creaturam: esse nostrum Mediatorem: imò Dominum & Deum. Hanc vero esse blasphemam & Antichristianam abominationem, ut ex scriptura quilibet intelligere possit.

163. Resp. Menno vocabula nobis suppeditat, quibus ipsum merito depingamus, cum Anabaptistica sua factione. Ipse enim ut Cuculus vel bubo, ferali cantu suo, nomen sibi facit. Nam qui negat Christum in carne venisse, hic est Antichristus: ait S. Iohannes, 1. Ep. 4. Id quia Marcion fecit (cuius errorem hic fanaticus interpolauit) merito Antichristus, imò etiam à Polycarpo, Satana primogenitus, teste Iren. lib. 3. cap. 1. appellatus fuit.

164. Nos ex immundo semine (quod sc̄. ut immundū Maria fuita Christo obtigerit) negamus D. Redemptorem nostrum esse genitum: ut antea demonstratum. Et ipsum tamen hominem, qui in excelsis Deus est: filium hominis, qui in diebus carnis suae in caelo erat, Ioh. 3. verissimè confitemur.

165. VIII. Impudens os fol. 55. ita garrere non veretur. Si Maria Christum hominem, de sua carne sic, quemadmodū eruditi docent, genuit: necessario, non solum mater, sed etiam pater Christi erit: quoniam hoc ab initio sic diuinitus ordinatum est: ut in hominis generatione, patris et matris opera concurrat: ut tum ex scriptura, tum ex natura legibus notum est: Hoc autem merito inauditum inconueniens & probrum ordinationis diuina dici posse.

166. Quis non cohorrescat ad abominandum huius illotae suis grunitum? siccine mysterion hoc imperuestigabile sub leges naturae vocari? Quis in ista secta, quae miro sanctimoniae zelo fucog, se venditat, tam petulantem impietatem existimaret occultari: nisi sorax suo se proderet iudicio?

167. Nos potius quam tali indulgeamus phantasia, exemplo Dauidis, Psal. 17. oremus, ut custodiat nos Dominus ab opere hominum in via latronis: ut gressus nostros in suis semitis sustentet, ne titubent planta nostra.

168. Si curiositati carnali fenestram patefecerimus: eodem argu-
menti genere, cum Mahometanis omnem Apostolicis scriptis fidem
derogaremus: omnes articulos nostræ fidei, quippe plurimis Sophi-
sticarum absurditatum contradictionibus obnoxios, cum illo bla-
sphemo Saduceo cuius scriptum circumfertur, negaremus.

169. Talis spiritus ex Deo non potest esse, qui à lege & testimonio,
quo Esaias 8. c. nos alligat, ad phantasias carnales relegat. Sic im-
pius ille Macedonius nefarie ludebat, Teste Nazian. in orat. de
Spiritu sancto, si ex Filio etiam procedat Spiritus sanctus, tum esse
vocandum Patris nepotem.

170. IX. Hanc absurditatē comminiscitur. Cum mulier nullum fru-
ctum suæ carnis generare possit: quoniam teste scriptura, seminis
expers est: & tamen, homo Christus de carne Maria, quemadmo-
dum aduersarij docent, factus sit: sequitur indubitato, perinde atq;
Euam ex Adamo creatum esse: atq; ita creans Verbum, & creatum
hominem, unum Christum, & Dei filium esse factum.

171. Sed huic delirio supra locum Gen. 3. semen mulieris conteres
caput serpentis, aliasq; rationes opposuimus: quas studio breuitatis
hic pro repetitis habebimus.

172. X. Hoc tanquam Idolatricum inconueniens & blasphemiam
Dei recenset, Si Christus ex Adami immundo semine natus esset:
sicut aduersarij docent: cum scriptura iubeat dominum Deum a-
dorare, eiq; solz seruire: Matth. 4. Manifestum quoq; sit, Christum
non minus adorandum esse, quam patrem: necesse est omnes Idola-
tras esse, qui Christum adorant.

173. Ceterum & huius criminationis vanitas supra aemonstra-
ta est: & quomodo unum eundemq; Christum secundum utramq;
naturam recte adoremus: quandoquidem data est Christo secun-
dum humanam naturam omnis potestas in cælo & in terra. Matth.
28. Nomen supra omne nomen. Phil. 2. corona gloriæ & honoris:
& c. dominatus in omnes creaturas, Ps. 8.

XI. Blasphē-

174. XI. Blasphemiam Christi hanc è nostra doctrina deducit, quod necesse sit Christum non tantum ex Iuda, sed etiam ex Syrijs, Canaan, Moab, & Ammon, originem ducere: si modo ex Maria semine natus esset &c.

175. Atqui nos inde doctrinam solatiij plenam haurimus, qui origine gentes, non Abrahamæ semen sumus: quod in veteri quoque testamento hac ratione Deus suæ misericordiae radios non soli domui Iacob, sed gentibus etiam, usque ad fines orbis terrarum lucere voluit, Esa. 49.

176. Præterea sequi putat ex nostra sententia, quod omnipotens & æternum Verbum, quod cælum & terram implet, cum exiguo corpusculo ex Mariæ carne se uniuert: Cum eoque gemuerit, esurierit, mortuum, & sepultum sit, aut in spiritu Christi sese tantum continuerit, donec resurgeret à mortuis.

177. Sed eiusmodi stolidos, imò contumeliosos in Deum gryllos, si ratio soluere non posset, fides irridere deberet: sicut hoc etiam, quod postremo attexit (Ex nostra confessione sequi, nec Deum esse verum patrem, nec Mariam vere matrem, nec quidquam in tota scriptura de Mediatore certum esse) fædum est mendacium.

178. Nihil enim ad impudentiam extremam, sibi reliquum facit abominandus dogmatista: quæ grauius nos percellerent, si non de Saduceis Matt. 23. de Origenistis apud Hieron. ad Pam. & Ocea. de Eunomianis apud Nazian. similia haberemus exempla, quod longis absurditatum philosophicarum Catalogis, articulos fidei euertere tentauerint.

179. Quod clamitant, aliud nos Euangelium docere, ideoque Anathema esse: quod Antichristianam, blasphemam, idolatricam, toti scripturæ contrariam vocant nostram confessionem: id in ipsos longè verius, imò verissimè poterimus dicere.

Quod

185. Quod non scriptura verbis, sed hominum glossis nos aiunt
niti, de Assumptione, de personali unione, de eo quod duo sint unum:
De diuina & humana natura: de communicatione maiestatis:
pernegamus: & ad rudiores fasciandos ab ipsis hoc falso cla-
mitari, diximus sup. Thes. 54.

181. Ne prolixitate nimium peccemus: hac de tribus institu-
tae Refutationis membris dicta sufficiant. Breuius quidem &
Mennonis, & tenebrionis illius, qui literis D. P. suum nomen
αὐτίκα, sophistica fundamenta: & corruptelas locorum eorum qui-
bus nos veram sententiam probamus: & Inconuenientia, quae
alter nobis affingit, recitari potuissent: sed certo consilio ipsorum
verba passim retinemus. Reliqui Paralogismi ferè eiusdem sunt
generis, & ex praedictis refelli possunt.

182. Aeternus Dei filius qui testante Symbolo Nic. propter nos
homines, & propter nostram salutem descendit de caelis: &
incarnatus est de Spi. S. ex Maria virgine, & homo factus est:
ἔτε μεταβαλὼν τὴν εὐσείαν, ἔδ' ἀφανισθεὶς τῆς ἐαυτῆ αὐτὸς φύσεως, ἔδ' ἐ-
δίππεσὼν τῆς θεότητ' ὅ, ἀλλ' ἔδ' ἐ τὴν οἰκίαν παρρησιολέουσιν δυνάμιν:
(ut Eusebius lib. 4. Dem. Euang. piè scribit) in veritate sua
nos sanctificet: & ab erroribus abominandis Anabaptista-
rum, clementer custodiat: seductos in viam redu-
cat: praefractos seductores reprimat: pro-
pter nominis sui gloriam.

AMEN.

Jg 33 50

ULB Halle 3
003 560 996

f

TA → OL

Muram 4 u. 11

Verknüpfung

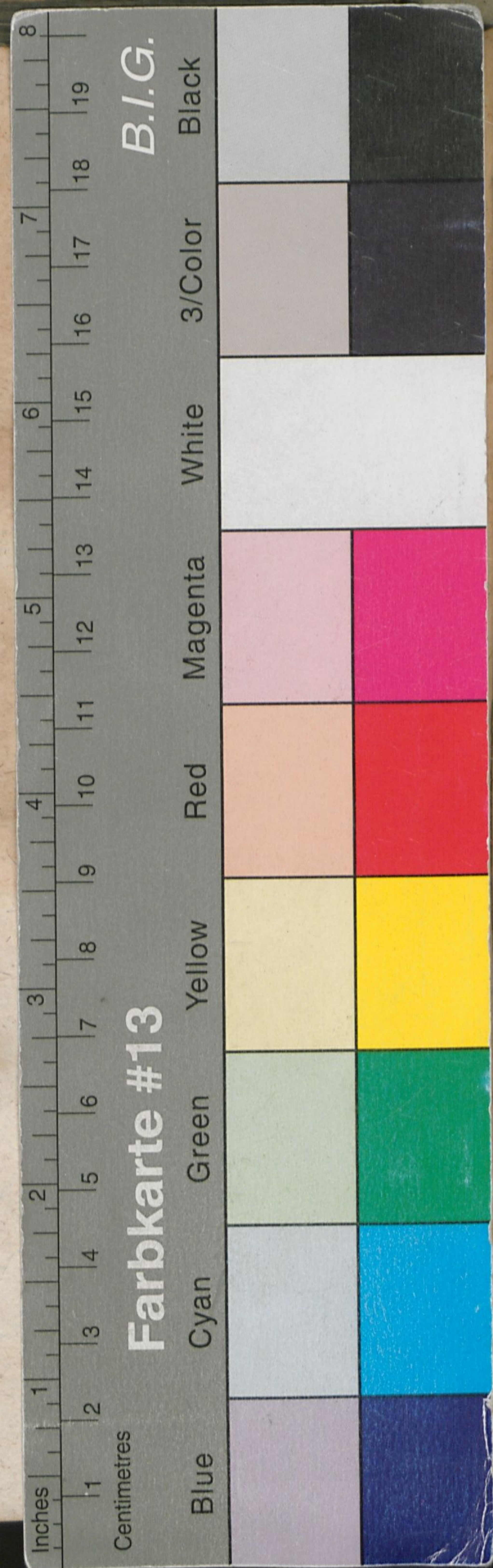
VD 77

nam sanguis in lege subie
Meritis legem deser
vit damus vult in aperit iter
at deo perit in idem que a cum
Sed omnes alia in omnia
us aquilina sunt in terra in

rit rons uolunt a us in suo d
diferentis tota sensus in
ala contemplatio
rigenti in uer aqua in
his habundat in uer legem
nos summi in dōs est xpc in

19.
II. DISPVTATIO

DE INCARNATIONE VER
bi, quæ est ἐλεγκτικὴ aduersus Anabaptistas.

QVA MENNONIS ET D. P. CARNEM
CHRISTI NON EX MARIA VIRGINE,
*sed ex substantia τῆς λόγος ortam, asseueranti-
um, præstigia refutantur.*

IN QVA
PRÆSIDE IOHANNE OLEARIO D.
S. THEOL. & HEB. LING. PROFESSORE
*in illustri Acad. IVLIA, Respondebit M.
PAVLVS MVSAEVS.*

29. Iunii mane hora 6.

HELMSTADII

EXCVDEBAT IACOBVS LVCIVS.
Anno M. D. LXXXI.